

Količina I

Prije susreta s civilizacijom Kine, japanski jezik imao je svoj sustav brojanja koji je i danas prisutan u jeziku, ali u tragovima. U modernom jeziku uglavnom se koriste brojevi "uvezeni" iz Kine zajedno s kanji znakovima. Od starog sustava dovoljno je znati samo brojeve do deset, dok ćemo na novom sustavu naučiti brojati dokle god to praktično ima smisla.

Osnovni brojevi

Tablica ispod prikazuje stare brojeve s nastavkom za brojanje neživih stvari (つ). Ovi se brojevi koriste i danas. Valja primijetiti dvije stvari - pišu se kineskim znakom na kojeg je dodan brojač, a broj deset nema brojač već se on podrazumijeva kad se koristi staro čitanje.

Izuzev ovih deset brojeva, ostaci starog sustava mogu se naći u imenima i skamenjenim izrazima (npr. や. お. よろず - dosl. *osam deset desetisuća* = 800 000, u starijim tekstovima izraz za *jako puno*), kao i u nekim brojačima što ćemo vidjeti kasnije.

Paralelno su prikazani i novi brojevi koji uz sebe nemaju brojač, a kojima se broje i veće količine. U zagradama se nalaze čitanja koja se koriste rjeđe i u posebnim situacijama.

	rimski	ново čitanje	kanji	staro čitanje	kanji
	1	いち	一	ひと. っ	一つ
	2	に	二	ふた. っ	二つ
	3	さん	三	みつ. っ	三つ
	4	よん (し)	四	よっ. っ	四つ
	5	ご	五	いつ. っ	五つ
	6	ろく	六	むっ. っ	六つ
	7	なな (しち)	七	なな. っ	七つ
	8	はち	八	やっ. っ	八つ
	9	きゅう (く)	九	ここの. っ	九つ
	10	じゅう	十	とお	十
	100	ひゃく	百		
	1000	せん	千		
	10 000	まん	万		
	100 000 000	おく	億		

Pogledamo li pomno veće brojeve, uočiti ćemo da je svaki sljedeći imenovani broj 10 000 puta (4 nule) veći od prethodnog. U hrvatskom jeziku, imenovani brojevi uvećavaju se za po 1000 puta (3 nule). Ovo je u početku poprilično neugodna stvar na koju će se trebati naviknuti jer veći brojevi osim prevođenja zahtijevaju i preračunavanje u glavi (npr. $104\,301 = 104 \times 1000 + 3 \times 100 + 1$ na hrvatskom, ali $10 \times 10000 + 4 \times 1000 + 3 \times 100 + 1$ na japanskom).

Kombiniranje u veće brojeve

Osnovni princip po kojem se brojevi čitaju identičan je onom u hrvatskom jeziku. Kao i kod nas, pri spajanju se ponekad događaju glasovne promjene, a broj se izgovara od najveće znamenke prema nižima bez ikakvih iznenađenja. Pogledajmo nekoliko primjera:

四十二	<i>četrdeset dva</i>
三百六十四	<i>tristo šezdeset četiri</i>
五千六百三十三	<i>pet tisuća šesto trideset tri</i>

Gledajući znakove vjerojatno bismo mogli odrediti o kojem se broju radi, no čitanje je dodatno zakomplicirano glasovnim promjenama. U tablici ispod navedene su kombinacije koje se mijenjaju. Za brojeve iznad tisuću (まん, おく) glasovne promjene se ne događaju.

rimski	osnovno čitanje	十 (じゅう)	百 (ひゃく)	千 (せん)
1	いち	∅	∅	いつ. せん
2	に	に. じゅう	に. ひゃく	に. せん
3	さん	さん. じゅう	さん. びゃく	さん. ぜん
4	よん (し ¹)	よん. じゅう	よん. ひゃく	よん. せん
5	ご	ご. じゅう	ご. ひゃく	ご. せん
6	ろく	ろく. じゅう	ろっ. ぴゃく	ろく. せん
7	なな (しち ¹)	なな. じゅう	なな. ひゃく	なな. せん
8	はち	はち. じゅう	はっ. ぴゃく	はっ. せん
9	きゅう (く ¹)	きゅう. じゅう	きゅう. ひゃく	きゅう. せん

Ovako sastavljeni brojevi u govoru se u pravilu koriste zajedno s brojačima, a zapisuju se arapskim znamenkama. Zapisati broj kanji znakovima kao što smo ranije učinili u primjerima jednako je kao u hrvatskom ispisati broj riječima i vrlo se rijetko radi. Pogledajmo čitanja nekih brojeva.

29	に. じゅう. きゅう
384	さん. びゃく. はち. じゅう. よん
8 062	はっ. せん. ろく. じゅう. に
60 615	ろく. まん. ろっ. ぴゃく. じゅう. ご
548 593	ご. じゅう. よん. まん. はっ. せん. ご. ひゃく. きゅう. じゅう. さん

Izražavanje količine

Da bismo u rečenici izrazili količinu, na brojeve ćemo uglavnom morati dodati odgovarajući brojač. U japanskom, brojači su nastavci na brojeve koji odgovaraju na pitanje koliko *čega* ima, nešto slično kao mjerne jedinice u fizici (npr. koliko *metara*).

Pozicijom tako izražene količine u rečenici baviti ćemo se nešto kasnije, a zasad ćemo naučiti brojati koristeći neke osnovne brojače.

¹Ova alternativna čitanja smiju se pojaviti samo kad se radi o jednoj znamenki, nikad u sredini ili na kraju broja većeg od 10.

Osnovni brojači

U nastavku su prikazana čitanja brojača za sate (じ), ljude (にん) i loptaste stvari (こ).

Kad brojimo ljude, riječi za jednu i dvije osobe imaju potpuno drugačije (staro) čitanje od ostalih, iako se pišu istim znakovima.

Većina brojača ponaša se slično kao onaj za loptaste stvari (こ) u smislu da se čitaju kao spoj osnovnog čitanja broja i brojača, uz povremene glasovne promjene. Iako se u početku pojave tih promjena čine poprilično proizvoljnima, nakon nekoliko naučenih brojača počet ćemo uvidati pravilnosti.

rimski	osnovno čitanje	時 (じ)	人 (にん)	個 (こ)
1	いち	いち. じ	ひ. とり ²	いっ. こ
2	に	に. じ	ふ. たり ²	に. こ
3	さん	さん. じ	さん. にん	さん. こ
4	よん	よ. じ	よ. にん	よん. こ
5	ご	ご. じ	ご. にん	ご. こ
6	ろく	ろく. じ	ろく. にん	ろっ. こ
7	なな	しち. じ	しち. にん / なな. にん	なな. こ
8	はち	はち. じ	はち. にん	はっ. こ / はち. こ
9	きゅう	く. じ	きゅう. にん	きゅう. こ

Vježba

Sljedeće brojeve pročitajte i prevedite. Odredite kakve stvari broje.

七	五十三	三百二十五	五万六千六百二十四
三つ	七つ	五つ	十
5 時	14 時	24 時	7 時
6 人	61 人	367 人	8603 人
1 個	16 個	598 個	83457 個

²Ovo nisu posljedice glasovne promjene novih brojeva već stari brojevi i brojač - u starom sustavu za brojanje ljudi koristio se nastavak ~ たり.